

Izbrani prispevki udeležencev literarnega natečaja

Lepota besede 2022

Izbor besedil: Stanka Hrastelj

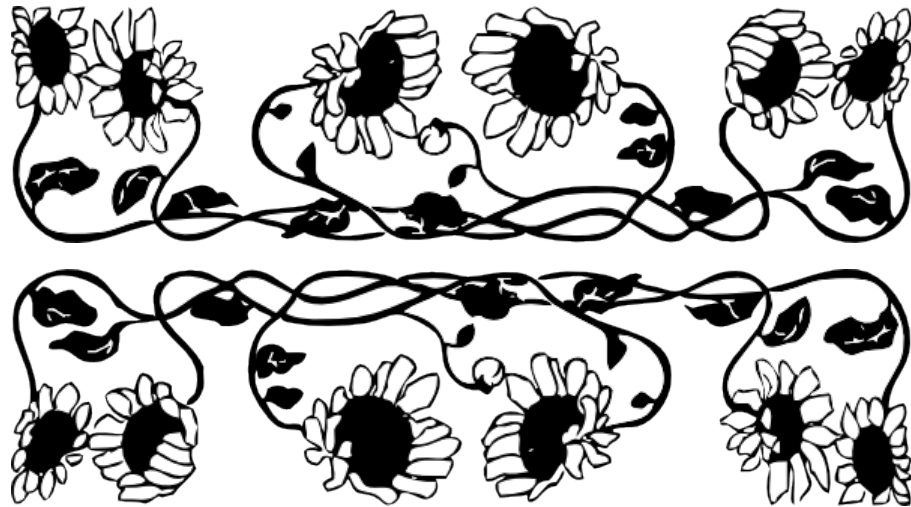
Črnomelj, november 2022

Pusti peti moj'ga slavca

Pred časom mi je mama navdušeno pripovedovala, kako sta s sestro šli v gozd in da sta tam poslušali in snemali ptiče. Opremljeni sta bili namreč z neko posebno aplikacijo na telefonu, ki zazna in prepozna ptičje petje in oglašanje ter ti kot za šalo postreže z informacijami o »ujetih« ptičih. Ko sva se po telefonu slišali še s sestro, mi je o aplikaciji pripovedovala tudi ona in zanjo naredila prav bleščečo reklamo. Naštevala je, katere ptičke se zadržujejo okoli njene hiše, katere v okolici službenega parkinga, katere je posnela na izletih. Ko sem jo poslušala, sem dobila občutek, da čeprav živiva le sedem kilometrov narazen, živiva v dveh različnih svetovih. Njen je poln zanimivega žvrgolenja in čivkanja ptičk, za katere še nisem nikoli slišala, v mojem pa se oglašajo le vrabci in siničke in krakajo vrane. Da ne razvlečem zgodbe preveč – tudi sama sem si za hec inštalirala to aplikacijo in jo preizkusila. Že zgolj prva dva dni je v bližini moje doma odkrila kar trideset različnih ptičev. Ne le, da so se siničke naenkrat razvejale v veliko sinico, plavčka, dolgorepko in močvirsko sinico ter da me vsake toliko časa poleg sivih, črnih vran, krokarjev in kanj preletava tudi labod grbavec, celo vodomec se ves čas potika v bližini vrta. In drobne pernate živalce, ki so od daleč videti kot malo preveliki ali malo premajhni vrabci, so nemara ščinkavci, sive in bele pastirice, sive pevke, vinski drozgi, travniške cipe, liščki, zelenci, šmarnice, repniki in strnadi. In nekaj sto metrov stran, na obronku gozda, v grmovju mrgoli čižkov, vrbjih kovačkov in stržkov. Po nekaj korakih globje v gozd pa se začnejo oglašati še brglezi, dolgoprsti in kratkoprsti plezalčki, veliki detel, lesna sova. Sprašujete, ali kosa ni bilo blizu? Je bil, je bil. Sraka? Ah, seveda. Šoja? Taščica? Kakopak! Zdaj torej zagotovo vem, da je okoli mene pravo pernato kraljestvo.

Povsod okoli nas so podobna kraljestva, ki se jih nekateri morda niti ne zavedajo. Sprašujem se, ali sosedje, sodelavci, znanci in sorodniki ljudi, ki pišejo pesmi in zgodbe, vedo zanje. Ali »slišijo«, s kako raznolikimi glasovi jim ti pripovedujejo in pojejo? Se ustavijo in jim prisluhnejo, jih prebirajo? Si dovolijo, da jim njihov svet naredijo majčkeno lepši? In po drugi strani – koliko je ustvarjalcev, ki svojih del še niso pokazali svetu?

Na natečaj Lepota besede je letos svoja dela poslalo in jih dalo v presojo dvajset literatov. Ne preseneča, da je med prispevki največ poezije, saj je očitno slovenska duša tako ustrojena, da se najlažje izrazi skozi pesmi. Kar petnajst udeležencev je poslalo poezijo. Sedem avtorjev je dalo v pogled prozna besedila. Med besedili se najdejo tudi

misli in aforizmi, fantazijske zgodbe, pravljice, voščila, napitnice. Četudi je prozaistov manj, bi glede na prebrane prispevke sama pripomnila, da je med njmi več izdelanih in suverenih avtorjev.

Vsak od sodelujočih ima drugačno, svojo »pesem«, vendarle pa lahko iz besedil vidimo, kaj avtorje še posebej priteguje, kam jih vleče, k čemu gravitirajo. Seveda so nekatere teme zimzelene in nikdar ne nehajo biti vznemirljive in mikavne za ubesedovanje. Najbolj pogosto udeleženci letošnjega natečaja posegajo po ljubezenski tematiki. Razmišljajo o skrivnostih medsebojne privlačnosti, zaljubljanja, zbliževanja dveh oseb, o hrepenenju po ljubljeni osebi, o bolj ali manj trdnih zvezah, pa na drugi strani o zavrnitvi, razhodu, zapuščanju, razočaranju, osamljenosti. Izpovedujejo (najpogosteje to opazimo v pesmih) intenzivna čustva, lastne bolečine, tesnobo, žalost.

Poleg ljubezni so pogosta tema tudi spomini oziroma oziranje v preteklost, predvsem vezano na življenje na vasi, ljudske navade, kmečka opravila (koline). Preteklost je pogosto predstavljena kot nekaj pozitivnega, svetlega, boljšega od sedanjega stanja. Nemalokrat nastopa kot simbol reda, harmonije, razumevanja. Mračna stran preteklosti je prikazana redkeje.

Narava je tretja prevladujoča tema. V besedila včasih stopa neposredno, kot na primer opevanje narave kot take, posameznih letnih časov (predvsem pomladi) ali delov dneva, neba, zvezd, sonca, velikokrat pa tudi posredno – obiranje češenj, sajenje krompirja, trgateg, vremenske (ne)prilike. Narava ali deli narave se pogosto pojavljajo tudi kot metafore, preko katerih pisci radi spregovorijo o nostalgiji, pogrešanju, hrepenenju, pa tudi o svetlejših in prijaznejših stvareh – ptičje petje, sončni žarki, žuborenje potočka in podobne stvari nakazujejo radostne, vesele stvari.

Kar nekaj avtorjev se je lotilo sodobnejših, aktualnih tem – politika, ekologija, korona. Žal so tovrstne teme običajno obdelane površno in nekoliko rokohitrsko, čeprav bi si zaslužile bolj poglobljeno pesniško oziroma pisateljsko obravnavo.

Glede pisanja bi imela za ustvarjalce drobec zelo splošnih pripomb – vezanih na najbolj pogoste pomanjkljivosti in zdrse. Avtorjem svetujem, naj se pri pisanju izogibajo posploševanju, klišejem, arhaizmom, patetiki, kritizerstvu in kar je podobnega. Tistim, ki pišejo pesmi, pa vsekakor svetujem, naj se (če jih privlačijo formalno urejene pesmi in če jih od tega pristopa ne morem odvrniti) posvetijo ritmu. Kako pogosto na ritmu stoji in pade pesem!

Še en splošni nasvet bi rada delila z vami – poskusite pisati tako, kot ne piše nihče drug! Ne bodite vrabec – teh je veliko. Bodite slavec, prosnik, rumenoglavi kralji-

ček, velika bobnarica, čopasti škrjanec, trsteni strnad ...
Utemeljitve izbora najboljših treh avtorjev

Zgodba s preprostim naslovom Poletje Lidije Basarac je umeščena nekaj desetletij v preteklost in nas postavi k robu plesišča, kjer mlada dekleta skrivoma opazujejo fante, ti pa se opogumljajo, da bi jih prosili za ples. Na prizorišču je praktično vsa vas, mlada in srednja generacija, skupaj z njimi pa tudi družbene norme in pravila primernega obnašanja. Za fante seveda precej drugačna kot za dekleta. Skozi lepo strukturirano, tekočo in dinamično pripoved zlezemo pod kožo zadržani in pobožni Fanici, ki verjame, da bo v življenju največ dosegla, če se bo ubogljivo podredila. A na sceni je tudi Nežka, njen antipod, ki jo bolj zanimajo svoboda, neodvisnost in uživanje v življenju. Ena je kot valček in druga kot polka. Zanima nas, kateremu dekletu, kateremu plesu (in kateremu življenjskemu vodilu) bod dal prednost Jožko. Prav tako se sprašujemo, kako se bo razpletel Faničin notranji boj, ali naj poslušá srce ali »boga«. A pisateljica se ne opredeli za eno od strani. Morebitne moralne sodbe prepušča bralcu. Pač pa v zgodbo vnese dodatno življenjskost in dramo, kajti še preden Fanica, ki na romanju čez nekaj mesecev poleg mame sklanja glavo, uspe dvigniti pogled k Jožkotu, ta že zapeljuje Nežko, pa še Marjetko za nameček. Končni razplet ni dorečen in je pogumno odprt, kar nakazuje na drzno in samozavestno pisateljsko držo. Poletje je kratka zgodba, ki veliko pove o ljudeh, predvsem pa zna bralca vznemiriti, pritegniti in ga spodbuditi, da ta tudi sebi zastavi marsikatero vprašanje.

Pero Minke Pečaver Potočnik je zelo prepoznavno, saj ima avtorica povsem svojski slog. Mestoma opušča interpunkcijo in stavke zлага drugače, kot katerikoli drug pisec. S tem pristopom dosega posebni dinamični, hitri tempo. Tudi v oblikovnem smislu se celotna zgodba drži skupaj kot čvrsta kepa snega, saj je zgrajena iz enega samega odstavka. Vsekakor zna pisateljica bralca posrkati v zgodbo in jo pred njegovimi očmi narediti živo, slikovito, privlačno. Tudi kadar literarizira trpke in boleče motive, nikdar ne podleže skušnjavi, da bi zgodbo naredila razčustvovano in patetično. Letos poslana zgodba Jutro je zelo svetla. Približa nam tesno vez med babico in vnučko Niko, ki zjutraj pozajtrkujeta in se odpravita na vrt sadit krompir. Kaj hitro se dogajalni čas pohitri, krompir požene (Nikin prej kot babičin), in Nika si nekega dne želi prespati pri babici, da ji pove pravljico o muckih. Pravljičica se rojeva in dogaja pred našimi očmi – zgodba se je namreč spretno in tik-tak prelevila v pravljico, kjer se mačje dogodivščine pletejo ravno na vrtu, med krompirjevo cimo, zeljem in solato.

Simpatična zgodba o posebni bližini babice in vnučke in o babičini bogati domišljiji in spretnosti kreiranja čisto posebnih pravljic.

Tjaša Drčar je poslala nabor šestih pesmi, ki niso povezane v enoten cikel. V njih se kaže, da je pesnica razgledana, da veliko bere in da je dobro seznanjena s sodobnimi pesniškimi praksami. Ustreza ji prosti verz. Včasih kdo pripomni, da je najlažje ustvarjati ravno v prostem verzu, vendar je tak zgolj videz. Njegova navidezna sproščenost kaj hitro razkrije, kako dobro avtor obvladuje ritem, kako spretno zna pesem strukturirati in ali mu uspe vnesti notranji naboj, dinamiko. Tjaši Drčar gre navedeno prav dobro od rok.

V prispelem izboru s posebno svetlobo žarijo predvsem pesmi, v katerih tematizira družinsko življenje in intimna občutenja bodisi osebnih, bodisi splošnih družbenih problemov. V njenih pesniških slikah pride do izraza kreativna unikatnost ubesedovanja stvari, ki so abstraktne in se jih kot take skoraj ne da pretvoriti v besedilo. Svojsko je na primer obravnavanje vprašanja, kaj iz hiše naredi dom v pesmi Vreme bo sončno, kjer govorka kot Mojzes v bližini gorečega grma hodi bosa po parketu, ki je zanjo »sveta zemlja«, saj so poškodbe na njem sledi otroških iger. Obenem pa je parket organski del nje same, saj so te sledi vtisnjene tudi v njen spomin. Podobno tudi v pesmi Ko grejo supi na dopust skozi primer predmetov govori o (ekonomsko) razslojeni družbi in s prizorom s plaže sporoča globljo resnico, humorni ton pa še poglobi grenkobno občutenja te resnice. Izjemna je tudi pretresljiva pesem Čutila, v kateri hkrati »gledamo« dve plasti. Zunanja, površinska plast nam pravi, da se ni zgodilo nič posebnega – govorka je zaslišala krik in za hip otrpnila. Notranja plast (ki jo govorka pred svetom skriva, v pesmi pa jo odkrito deli z nami) pa prikaže notranjo dramo in smrtni strah otroka, ki na pragu gleda, kako njenem ljubljenelem atiju teče, celo šprica kri ...

Stanka Hrastelj

POLETJE

Dekleta so stala v gruči in skrivaj opazovala sosednjo skupino primernih fantov. Vsakič, ko je kateri pogledal k njim, so se spogledale, zardele v obraz, in se zasmejale. Lepo počesane, v svetlih bluzah, vzorčastih, pisanih in rožastih, kot so bila njihova srca. Fantje so stali možato v krogu, nekateri je imel cigareto med prsti, drugi kozarec z vinom ali steklenico piva. Po robu rokava bi se na zalikani črti lahko porezal, tako ostro so jim matere ali sestre zlikale pastelne srajce. Čevlji, rjavi ali črni, so se izbi-ksani svetili, kot bi bili lakasti. Oprezali so za dekleti, kako jim je nerodno in kako jih s pogledi prebadajo izpod urejenih pričesk.

Izpod strehe na plesišču se je oglasila harmonika, polka. Gruča fantov in deklet je potihnila, zastrta v prve plesalce na plesišču, poročene pare, ki so se živahno vrteli. Fantje so se spogledali, češ, treba bo izbrati. Kot po dogovoru so se premaknili in se bližali skupini deklet, ki so vznemirjene in rdeče v lica nestrpno in boječe čakale na to, kdo jih bo izbral, kdo jih bo poželel.

Harmonika je igrala, trobenta je pognala tam, kjer je harmonika zajela zrak v meh. Uigrano in poskočno. Nežka je zrasla, ko sta jo kar dva prišla za ples prosit, češ, »me vidite«? Vane in Jožko sta se pririnila do nje in se s komolci drezala, da bi kateri popustil in se obrnil – k Fanici, rjavolaski z otožno srnjimi očmi. Nežka se je urno nasmehnila in potegnila Vaneta na plesišče. Jožko je nerodno obstal pred Fanico, ki je gledala v tla.

»Boš plesala z mano?« ji je rekel, medtem ko je z desnico dvignil njeno brado, da jo je lahko pogledal v oči. Presenečena se je pustila voditi na plesišče k ostalim vrstnicam, ki so se že veselo vrtele. V glavi so ji mlele misli, kaj bo mama rekla, če jo vidi. Ni ji bilo pogodu, da je tako hitro popustila, da se je dala voditi kot ovca. Zdelo se ji je pohujšljivo, da je dvignil njeno brado. In že sta bila na sredini krožišča. Prijel jo je za roko, ji podal levico in že se je vrtela. Breze so plesale z njo, luči so se vrtele. Nekaj ji je šepetal v uho, toda od vznemirjenja ni slišala ničesar. Videla je žive oči svojih vrstnic, ki so se smejale fantom. Čez njo je šinilo, da nimajo nobenega sramu, hotnice. V nedeljo bojo šle pa po sveto hostijo, kot da ni bilo nič. Zdelo se ji je, da tako zelo grešijo in se preveč razkazujejo.

Fanica je bila pobožna. Zelo pobožna je bila vsa družina. Molitev in bog sta bila na prvem mestu, vse ostalo je bilo nepomembno, grešno, vsaka zabava, ki ni bila namenjena božjemu čaščenju, pa odvečna in od zlega na svet poslana. Še sama ni vedela, koliko pesmi je odplesala, ko jo je Jožek spremil do tja, kjer jo je povabil plesat. Vprašal jo je, če je žejna, in je samo odkimala, ne da bi ga pogledala. Ostala družba se je od-

pravila k mizam in potegnili so jo s sabo. Razigran in sproščen smeh se je vsake toliko razlegel izmed njih, da so se stari ozirali in se spominjali svojih mladih dni. Jožko jo je vsake toliko na kratko pogledal, da bi si ustvaril sliko o tej puncici. Pretežno je gledala v mizo in se pogovarjala samo z dekletom. Fantov si niti gledati ni upala. Njen sram in skromnost sta bila prevelika, da bi si upala kakorkoli sodelovati v hecu in smeju.

»Fanica, ne bodi tako tiho, povej kaj!« jo je pred vsemi izzvala Nežka, najbolj glasna in neposredna med njimi. Fanico je obilo vroče čez lica, najraje bi se pomanjšala, da je nihče ne bi opazil. Toda vsi so se obrnili v njeno smer in jo napeto opazovali. Ko se je izkazalo, da odgovora ne bo, se je Jožko potegnil zanjo in na glas rekel, da punca ne pride do besede, ker so vsi tako glasni. Družba se je zasmejala in Jožko se je nasmehnil Fanici, ki ga je upala izpod čela pogledati. Na pošten način mu je bila všeč. Njena boječnost je v njem vzbudila nek obvezen čut po zaščiti.

Fanica se je še pred polnočjo odločila, da bo šla domov. Jutri bo nedelja, šla bo k maši in vse bo zopet v redu. Njen mir je bil porušen, vznemirjena je razmišljala, če se ni morebiti preveč sprostita. Jožko jo je stihla vprašal, če jo sme spremiti do hiše, kar pa je z začudenjem takoj zavrnila. »Le za kaj bi jo spremil, saj nima daleč do doma. Pa še mama jo sigurno čaka, in če bi to mama videla ...« se je zgrozila. Jožko je obsedel in gledal za njo. Ostali niso niti opazili, da je odšla. Jožko pa se ozrl in opazil, da je večina sedela že po parih in je v tem, ko je sedel ob Fanici, ostal sam. Malo se je dvignil in pogledal okrog, če še kakšno dekle morebiti sedi s starši, ker je kasneje morda prišla ali pa jo mati čuva pri sebi. Pri sosednji mizi je sedela lepotica in ni se obiral. Pa tudi glasba je spet zadonela. Takoj, da mu je ne bi kdo odpeljal, se je dvignil in jo prijazno vprašal za ples, istočasno nemo z očmi sprašujoč starše, če dovolijo. Ker ni bilo čuti nobenega odpora, sta šla na plesišče. V tem trenutku se je Fanica nehote ozrla na plesišče, tik preden bi zavila za ovinek, kjer bi izgubila prizorišče iz vida, ter zagledala svojega plesalca na plesišču z drugo puncico. Obstala je in zrla za njima, zmedena, žalostna in jezna.

Še dolgo v noč je skozi mala okna zvenela glasba, ki se je mešala med molitev Zdrave Marije. Zjutraj se je Fanica neprespana odpravila k maši. Od vse včerajšnje mladine z veselice je bila edina pri jutranji maši. Jezna nase, ker ni ostala na veselici, in jezna na njih, ki so ostali, je polglasno sledila liturgiji. Izza prižnice je sledila božja sodba za grešnike, ki so včeraj pili in se predajali grehu na in po veselici. Matere so kimale, očetje so se resno držali, redka mladina pa povečini mislila svoje misli. Edino v Fanici je kritika padla na plodna tla. V mislih je pritrjevala duhovniku in si oddahnila, ker je šla pravočasno spat. Ko je bilo maše konec, sta se z materjo odpravili domov. Bolj se je bližala domu, bolj je njena trdna vera jenjala. Ves čas je imela pred očmi fanta, kako

pleše z dekletom zravnano porezanih las in z belimi zobki.

Jožko se je zbudil okrog osmih, obležal je na postelji z rokama pod glavo in oživiljal misli na včerajšnji dan. Podoba Fanice je plesala valček, slika Marjetke je vrtela polko. Polka, valček, valček, polka. Obe pesmi sta mu bili všeč, zdaj srnje rjave oči so zamenjale zelene. Še ves dan so ga spremljale in mu krotovičile misli. Marjetka je bila s starši na obisku pri stari mami. Fanica je bila iz vasi, tiha in verna in tako malo opazna. Le te njene otožne oči mu niso dale miru. Vera mu ni pomenila kaj dosti, sploh pa ne toliko, da bi stalno sedel na trdih in neudobnih klopeh po mrzlih, zatohlih cerkvah. Marjetka je bila iz mesta, šolana, mlajša, moderna, s frizuro na paž. Ampak opazil je, da šola nima nič s tem, da ji ne bi bil všeč. Prav lepo se je vrtela, pogovarjala in smejala njegovim šalam. Bila bi mu zelo všeč, če ne bi tiste srnje oči bodle vanj.

Poletje je minevalo in prišel je september, dan romanja na Žeželj. Fanica je komaj čakala, da bo šla. To je bil kraj, kjer se je počutila majhno, a pomembno. Vsako leto sta z mamo šli prosit žeželjsko Marijo za izpolnitev kakšne zaveze. To leto je imela Fanica posebno prošnjo, zaradi katere ji je bilo toplo pri duši, a zanjo ne bi nikomur povedala. Boječe je gledala v kipec Marije na sredini cerkve. Zdel se ji je nadnaravno lep in občutila je, kakor da jo Marijine oči spremljajo. Tako vroče je molila in se zavezala k temu in onemu, če ji Marija željo uresniči. Skorajda bi lahko rekli, da je čutila fizično in duševno potrebo po izpolnitvi. Lica so ji gorela in zatohel, mirtin zrak v prostoru je deloval mistično. Ljudje so se prerivali, da bi bili bližje kipu sredi cerkve, z željo, da bi se vsaj malo dotaknili nog. Fanica je sledila toku, zroč v hrbet ženske pred sabo. Zdrznila se je, ko jo je nekdo rahlo prijel za roko. Ob sebi je zagledala Jožkota, ki se ji je zaupljivo nasmehnil in ji stisnil roko, preden jo je potegnila k sebi. Zavrtelo se ji je od radostne presenečenosti. Pa komaj je v sebi izrekla tiho prošnjo in že ji je Marija žeželjska uresničila željo. Njena vera je dobila krila.

Zunaj pred cerkvijo je bilo ogromno ljudi z obeh strani Kolpe. Srečala je sošolke in znanke iz sosednjih vasi. Jožko je bil ves čas nekje v ozadju, vendar je vsake toliko naletela nanj. Prišli so tudi drugi fantje, ki jih je poznala. Toda videla je samo enega. Stojničarji so z glasnimi vzkliki vabili ljudi k sebi. Sploh otroci so imeli veliko večje oči, kot matere denarnice. In malokateremu se je uresničila prošnja po petelinčku, ki piska, ko vanj natočiš vodo, ali mali urici, ki v temi svetijo njeni kazalci. Fanico je gneča potisnila k stojnici, kjer so prodajali ogrlice in uhane. Za seboj je zaslišala Jožkov glas: "Ti kupim prstanček ali verižico?" Obrnila se je nazaj in zardelo dahnila, da ne mara ne enega ne drugega.

"O, ampak nekaj ti moram dati v spomin." In že je s prstom pokazal na verižico z obezkom Marije. Prodajalec se je veselo nasmehnil, urno zavil v škrnicelj in podal Fanici

vrečko, rekoč:

"Za ljubav i trajnu uspomenu, za prekrasnu devojčicu." Pri tem se je prodajalec smejal in Jožku pomežiknil. Fanici pa se je to zdelo vulgarno in z odporom je vzela ponujeno. Jožko se je postavil pred njo in ji tako utiral pot ven iz največje gneče, skoraj do zidu cerkve.

"Si kaj mislila name?" jo je presenetil z vprašanjem.

"Nee," je nerodno odvrnila, saj ni mogla priznati, da je bil v vsaki njeni misli. S pogledom je iskala mamo, ki se je razgovarjala s svojimi vrstnicami in ni bila preveč pozorna na hčer.

"Jaz pa mislim nate. Dosti mislim nate," je polglasno šepnil, ko se je nagnil k njej. Ona pa se je samodejno odmaknila, ko je začutila njegovo sapo na licih.

"Morda malo ..." je šepnila, da je ne bi slišal. Toda jo je in ji hkrati stisnil roko, ki jo je pozabila izmakniti. V tem trenutku se je mama začudeno ozrla vanjo. Z roko ji je mahnila in jo povabila k sebi.

Fanica je brez pozdrava skoraj stekla k mami. Videti je bilo, da jo mama sprašuje in istočasno krega zaradi bližine in intimnosti, ki jo je zaznala, tako na daljavo. Jožek je opazil, da Fanica vse bolj sklanja glavo in hudo mu je bilo zaradi nje. V tem trenutku je zaslišal, da nekdo kliče njegovo ime. Ozrl se je v smer klica in zagledal Nežko in Marjetko, ki sta mu mahali nad množico. Nasmehnil se je in se jima pridružil pri stojnici z lišpom. Dekleti sta ga veseli pozdravili in ga pobarali, če jima bo kupil verižico ali še raje prstanček. Kramar se mu je široko nasmejal in pokazal rumene zobe, saj ga je spoznal:

"Tako treba, dečko, tako." Hitro je razvrstil svoje izdelke pred dekletoma, ki sta začeli v roke jemati ponujeno. Smejali sta se in ga hecali, če bo poroka veljala, ako zdaj kateri izmed njiju kupi prstan in ji ga natakne na prstanec. Smejali so se in Nežki je kupil verižico s srcem, Marjetki pa prstan z velikim rdečim steklenim kamnom. Pri tem je slovesno gledal v Marjetko in govoril:

"S tem prstanom te poročim, sprejmeš me za moža in me v vsem ubogaš!" Nežka se je zasmejala in skozi smeh rekla, da ni prava oseba za take pogoje, ker bi po njenem moralo biti obratno. Tudi Nežka je rekla, da bi sprejela edino, če bi jo v vsem ubogal, ker ona ne bo ubogljiva ženička. Mogoče bi mu bolj ustrezala Fanica, ker je predvsem in čisto ubogljiva.

Veseli pomenek so nadaljevali pri stojnici s pijačo in jedačo, kjer je bila že večja gneča kot v cerkvi.

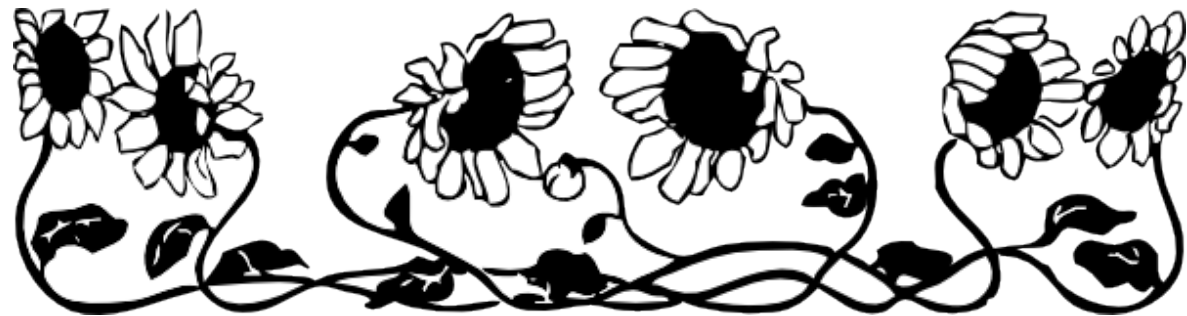
Lidija Basarac

JUTRO

Dobro jutro, moja mala Nika, si se dobro naspančkala, veselo pokima, s kuštravo glavico in začivka ja sem, sem, no sedaj se pa hitro umij da boš lepa kod muca, ona se je že umila medtem, ko se je Nika umivala sem ji jaz pripravila za obleč, ni se strinjala z najgršo trenirko povedala sem ji, da greva na vrt posaditi krompir, ker bo naslednji dan deževalo, hitro sva pojedli zajtrk, nato s semenskim krompirjem odhiteli na vrt z veliko motiko sem naredila globoke jarke in nato pokazala Niki v kakšni razdalji naj polaga krompir v jarek, kar dobro ji je šlo od rok, ko se je naveličala sem ostalo položila jaz in nato vsega zasula. Ura je pokazala čas za kuhanje kosila, da bo do takrat kuhano, ko prideta mami in oči iz službe, ter sestrica Laura iz šole, začeli sva kuhati Nika je rezala korenček in zelenjavo jaz pa čebulo, česen in meso, medtem ko se je kuhalo, sva se igrali človek ne jezi se, ali spomin, pri vseh igrah sem izgubljala jaz. Nika pa je rasla tako ali drugače, seveda pa je rasel tudi krompir na vrtu tako, da je kmalu pokukal iz zemlje najprej tisti, ki ga je polagala Nika čez nekaj dni pa še tisti, ki sem ga polagala jaz, po enem tednu sva povabili Nikino mamico na vrt, čudila se je, kako to da je pol krompirja večji od drugega, Nika ji je z veseljem povedala, da je večjega posadila ona sama, obe sta bile zelo ponosne. Nekega dne so se cela družina po kosilu odpeljali po nakupih, jaz sem pa šla na vrt okopavat in nahraniti živali, stemnilo se je, družina se je vrnila iz nakupa, lačni in utrujeni smo se zbrali pri večerji, ter še malo poklepetali. Nika je vprašala mamico, če lahko spi pri meni babici, da ji povem pravljico o porednih muckih, na hitro se stuširava, obriševa, si oblečeva pižami in že sva pod odejo, ugasnem luč, ter začnem pripovedovati. Nekoč je živela lepa mlada mucka, bila je zelo lepa in nežna, da so vsi mačori noreli za njo, še iz hiše si ni upala opazovala jih je skozi balkonsko šipo, nenadoma zagleda enega mladega, plahega in zelo simpatičnega mucka, ker so bila balkonska vrata malo priprta je hitro smuknila iz hiše skrila sta se v veliko travo, zelo sta se imela rada, zato sta čez tri mesece dobila tri mladičke, ti mali mucki so bili kar naprej lačni, zato je morala mama muca za vsakega mladička uloviti po eno miško na dan. Hitro so rasli in začeli so skakljati za mamico napodila jih je v gnezdo, ter jim strogo prepovedala iz gnezda nato je odhitela na polje, kjer je rastla pšenica tam je vedno imela srečen ulov. Med tem, ko je mama muca pridno lovila miške, so se njeni poredni mucki oddaljili od hiše, ter se znašli na vrtu, prvi je zašel med krompirjevo cimo, tam se je srečal z slepcem, videl je da to ni miška, pa je vseeno zagrabil slepec se mu je v hipu ovil tesno okrog vratu, tako da je mucek še komaj dihal, z veliko težavo, se je rešil in jo pobrisal domov. Drugi muc je raziskoval pod zeljem

nenadoma je opazil žabo kako odskakuje vstran od njega, muc počepne in nato skoči za žabo, ta se prestraši in ga z močnim, smrdečim curkom polula naravnost po gobčku, skoraj je bruhal in prestrašen jo je pobrisal domov. Tretji mucek je pa občudoval lepo zeleno solato, na njej zagleda debelega polža, pomisli kakšna pečenka, hitro zagrabi in začne gristi, bljek ves gobček se mu je zalepil, na vso moč se je boril z to polževo slino, močno je bruhal skoraj bi se zadušil moral bi ubogati mamico, je pomislil in jo pobrisal domov. Zaspim Nika pa pok po mojih ustih in zavpije, kdo ti je dovolil zaspati, saj pravljice še ni konec, zmedena začnem razmišljat, do kje sem povedala pravljico. Aha mama muca, je končno prinesla lačnim mucam miške domov, ene je visela z leve strani gobčka, drugi dve pa z desne in še nekaj travice je bilo vmes. Mucke so jedle in rasle, ko so dovolj zrasle so smele z mamico na lov. Razbit je lonc in pravljice je konec. Nika je hotela še eno pravljico, pa sem ji rekla, da naj ona meni pove eno kratko pravljico, čakam pa nič, nato jo vprašam, zakaj mi ne pove pravljice, ona mi pa z žalostnim glasom odgovori, da naj počakam, ker mora pobrskati po svoji možganski knjižnici, takoj ko jo najde, mi jo pove, nato sva zaspali obe.

Minka Pečaver Potočnik

VREME BO SONČNO

Dež igra melodijo doma na liste naše jablane.
Postrežem jim večerjo na mizo,
ki jo je izdelal moj oče.
Zunaj dežuje.
Oni spijo.
Natočim si gin tonik in občudujem stene,
ki so jih porisali najini otroci.
Bosa stopam po njihovih prvih korakih.
Pod podplati začutim igre
vtisnjene globoko v parket (in moj spomin).
Pogledam napoved na meteo.arso.gov.si.
Tudi jutri bo deževalo.
Jutri vam prodamo naš dom.
Samo prosim, ne prebrusite parketa!
Ne plezajte po naši jablani.
Ne bodite družina za našo mizo.
Pojutrišnjem bo sončno.
Odselili se bomo v novo hišo.
Naluknjali ji bomo parket,
potem bo naša.

Tjaša Drčar

KO GREJO SUPI NA DOPUST

se vsi važni,
stari,
mladi,
trezni in malo manj trezni,
vseh barv in narodnosti
(rasizma res ne poznajo)
vozijo levo in desno ob obali,
razkazujejo svoj tovor in so daleč
od dolgočasje neke družine brez supa,
z brisačami, lopatkami, zalivalkami in kopalkami iz Hoferja.
Tudi nekateri supi so iz Hoferja.
Popoldne se supi sončijo na obali.
Med njimi se z lopatkami in zalivalkami igra družina.

Tjaša Drčar

NAJBOLJŠI MRAZ JE POD ODEJICO

ko me zjutraj objameš,
ko mi rečeš še malo ninajva.
In ko si pet minut samo moja mamica.
Saj naju hitro razkrinkajo
bratec, sestra in oči in skočijo k nama.
Potem nam je skupaj mraz.

Tjaša Drčar

ŠKANDAL V TRNOVEM

Stari mami so bili odtujeni čevlji.

Izza avta pred cerkvijo je zašepetal
moški glas v ženskih čevljih s petko.

"Majda, škandal se je zgodil."

Sledila je skrivna izmenjava obuval
strica Jožeta in moje stare mame
in pri obletni maši za ata je molil smeh.

Tjaša Drčar

ČUTILA

Zakriči zvok v uhlju.
Potuje po sluhovodu in
zabobna, da se stresejo kosti
vse od polža do možganov in
odpredalčkajo spomin iz otroštva:

na hišnem pragu v loku špricajoča kri
pod njo v rdeči mlaki leži ves bled moj ati
in vsi kričijo in dirjajo naokoli
teta s pritiskom na dlan zamaši curek
medtem ko mi reče
"ne boj se, z atkom bo vse v redu"

in mišice se sprostijo iz krča
ter pošljejo signal možganom
naj se premaknem in preverim, kdo tako kriči.

"Oh, le sosedova psička je ušla na cesto
in avto je ni povozil."

Tjaša Drčar

Breztežnost

Spalne meglice
se spuščajo
na utrujene veke.
S svojo
lahkotnostjo
gladijo
brazgotine
turobnega dne.
Telo
se prepušča
osvobajanju,
počasi
pada
v breztežnost.
Ravno,
ko bi sen
dosegel svojo moč,
ga zmoti
rahel premik
potnih rok.

Jožica Kapele

Moj drugi dom

Skočim v vodo in že me več ni.
Nihče še opazil ni, kaj se v resnici godi.
Nisem ne riba, sem težka kot slon.
Kamen je kamnu kot trden beton.
voda je mirna, ne zgane se več.
v njej je en tujek, moteč element.
nihče ne opazi, da mene več ni,
tudi jaz ne pogledam sedečih ljudi.
Prišla sem med zvezde, pogledam navzdol.
Nihče nič ne vidi in nič ne strmi.
Svobodno zdaj plešem po nebu sladko,
A raje bi imela mehko toplo roko.

Duška Peček

ZDRAVORAZUMSKOST

Življenje ni fer. In?

TEHTNOST

Po navadi so najbolj težavne izjave tiste, ki imajo težo.

STALNO BIVALIŠČE

Prodali so še
zadnjo karto za nebesa.
Škoda,
zdaj bom morala ostati tu.

Petra Kampl Petrin

Stara vaščanka

Vas se je zbujala v petju ptic. Le tu in tam je bilo slišati kakšno kravo, ki je mukala. Sonce je že ozlatilo nekaj hiš in lesketalo travnik v biserih rose. Rahla sapa vetra je pozibavala veje na drevesih in šelestela z bujno zelenimi listi.

Pepi je že pridno nosil s košem v hlev pokošeno zeleno travo, Rezi pa je hranila prašiče. Krave so se pridno mastile, ko je Kata skoraj miže prilezla iz hiše.

»Dobro jutro,« je komaj slišno pozdravila Pepija.

»000,« se začudi Pepi. »Dobro jutro. Si že vstala? Si dobro spala?«

Kata komaj slišno izdahne svoj "aha".

Majica s kratkimi rokavi je visela z nje preko rdečih kratkih hlač. Skrčena v klobko se je usedla pred hlev in pridno počakala, da je Pepi nahranil še zajčke. Skupaj z njim je odšla v kuhinjo na zajtrk. Babi Rezi je imela na mizi toplo mleko v skodelicah in na sredini mize velik krožnik jajčnega cvrtja. Ravno je rezala kruh, ko sta vstopila.

»Dobro jutro,« je oba pozdravila z nasmehom na ustih. Žarela so ji lica in oči so se ji rjavno svetile. Sivi lasje so ji padali na oči, zato si je privezala rdeče modro ruto na glavo za ušesi nazaj.

Odzdravila sta in sedla za mizo. Dedi Pepi je sedel ob oknu, kjer je imel na klopi časopise. Babi Rezi je sedla na stol. Mala Kata pa je sedla na konec mize, kjer je bil krajši konec lesene klopi, ki je skupaj z daljšo stranjo tvoril lep kot. Od tod je bil najlepši pogled skozi okno na dvorišče. Medtem ko so tiho jedli, je stric že pripeljal traktor pred hišo, nanj pa je imel pripeto prikolico. Kata je vstala in radovedno vzkliknila: »A bomo danes kam šli?«

Pepi se nasmeje in spomni: »Si pozabila, da smo včeraj rekli, da gremo v dolino pipat korenje?«

»Saj res! A se bomo peljali s traktorjem in prikolico?« še vpraša Kata radovedno.

»Seveda,« se nasmeji Rezi, »peš pa res ne bomo hodili tako daleč. Kam bi pa dali potem korenje, ko bo popipano?«

»Aha,« izdavi Kata presenečena in že oddrvi ven k stricu.

Koščenovisoka postava že nalaga orodje na prikolico. Dedo prinese še pijačo in babi še cekar z malico. Vsi se posedejo na prikolico. Kodrolasi stric pa skoči v traktor in zažene motor. Prikolica se premakne in že drvi po cesti navzdol. Peljejo se mimo dveh domačij, malce po ravnini do potoka. Tu se cesta obrne za devetdeset stopinj nazaj, pa čez mostiček in za potokom navzgor na drugo stran hriba. Tu se traktor ustavi pod prvo jablano v senci. Prikolica se rahlo nagne, zato se prestrašena Kata ne upa pre-

makniti. Najprej skoči dol Pepi, nato Rezi, potem pa pride stric in pograbi za ramena še Kato in jo postavi na tla. Poberejo orodje in prtljago in jo zložijo ob jablano. Rezi cekar s hrano obesi na vejo v senco.

Izpod jablane stopi do njive in reče: »A daš pipalnike sem, Pepi?«

»Že nesem, takoj bom!«

V roke pomoli čudno pripravo s kratkim lesenim ročajem in kovinsko špico, pritrjeno na ročaj. Rezi prime vse in izbere dva: »Tale bo zate. Najlažji je.«

Kata vzame čudno pripravo v roke in gleda babi, kaj bo delala s tem. Rezi prime koren za zelenje v roko in porine pipalnik tik ob korenu v zemljo do lesa. Potem rahlo povleče za zelenje in pipalnik dvigne v zemlji postrani. Na pipalniku se prikaže lepo debel, rumen koren, ki ga Rezi strese za zelenje in da na kup. Pokaže Kati, kako lahko koren s pipalnikom očisti zemlje. Medtem dedo in stric že pridno pipljeta korenje in delata kupčke. Dela se tudi Kata hitro privadi in kupčki se vrstijo en za drugim. Vrste se krajšajo in ob pogovoru hitro pridejo do konca. Ob koncu pipanja se vsi lepo vzravnavajo in utrujeni odidejo pod jablano, kjer Rezi razdeli malico. Pomalicali so in pili.

Pepi prime Kato za roko in jo popelje do njive.

»Zate imam posebno delo. Zelo si bila pridna. Medtem ko bomo mi nalagali korenje, mi ti iz teh kupov na tleh naberi najlepšega in najdebelejšega. Zloži ga na posebne kupe. Za domov boš dobila nagrado, če to dobro narediš. Boš zmogla? Si dovolj hitra?« Kata prikima in že se podi po njivi od kupa do kupa in zbira največje in najdebelejše. Polaga jih na posebne kupe. Medtem Pepi, Rezi in stric pridno nalagajo kupe korenja na prikolico. Ves čas se Kati lepo nasmiha in se tiho pogovarjajo med seboj. Kata jih ne razume, saj teka od kupa do kupa in krade zase najlepše.

Nabere že kakih deset kupov velikanov posebej, ko Pepi reče Kati: »Dovolj imamo. Mi smo končali z nalaganjem, zdaj naložimo še tvoje. ZELO si bila pridna!«

S traktorjem se peljejo po njivi in na vrh prikolice naložijo še najlepše korenje, tako da lepo pokrije vso površino prikolice. Ob koncu nalaganja naložijo orodje in prtljago še na vrh prikolice in Rezi zleze na kup. Stric prime Kato in jo dvigne k Rezi. Ta jo prime za roko in pokaže, kam naj sede. Potem prileze na prikolico še dedo Pepi in stric počasi požene traktor. Najprej se odpeljejo ob potoku navzdol preko mostička. Pot se obrne navzgor mimo prve hiše, kjer Pepi zagrabi največji koren in ga vrže na cesto za nami. Kata zavpije: »Zgubili smo ga!« in stric ustavi traktor.

Pepi se spusti s prikolice in gre pobrat koren.

Naenkrat se izza hleva oglasi glasen in doneč ženski glas: »Počakajte, vam bom prinesla za pit!«

Pepi da koren na kup in reče stricu, naj počaka. Počasi se je povzpel na prikolico in sedel. Medtem je prikoralakala do prikolice srednje močna ženska, ovita v sivo ruto, oblečena v rjav, strgan pulover in črno, močno nabrano krilo skoraj do tal. Obute je imela umazanočrne škornje. V rokah je držala zeleno steklenico in v njej vino. V drugi roki je imela debel, steklen kozarec, ki so mu rekli kregl.

Pomolila ga je k Pepiju in rekla: »Primi!«

Pepi je prijel za držalo kregla in ženska mu je nalila polno vina. Medtem, ko je Pepi pil, je ona hitela ogledovat korenje.

"OOO, kako imate debelo in dolgo korenje vi letos! Najlepšega v vasi!" je še dodala.

Rezi se je samo nasmehnila in prikimala, Pepi pa je dodal. »Je kar lep, res!«

Kata je bila tiho. Opazovala je napol kričečo žensko. Otipavala je korenje in ko je odprla usta, je imela ogromne rumene zobe, pa še to samo pol zob, pol jih je tako manjkalo. Strah jo je bilo, da jo s tisto ogromno roko pograbi za noge in jo povleče k sebi.

»A vi ste pa klali včeraj?« je Pepi radovedno vprašal. »Sem slišal, ko je prašič cvilil.«

Ženska je komaj malce raztegnila usta v nasmeh, se stisnila h korenju in šepnila: »Ja, pa smo res klali.« Potem pa se je razgovorila. Začela je pripovedovat, kako je bilo.

Sredi kolin sta se s sinom sprla, potem še stepla in nazadnje je pritrčila: »Veš, Pepi, ko mene ne bo več pri hiši, takšne prasice ne bo več!«

Spogledali so se in se začeli glasno vsi smejati.

Ženska je en čas debelo gledala, potem pa ji je »vklopilo« in se je še sama začela smejati. Ponudila je pijačo še ostalim, medtem pa se izgovarjala na prasico, na katero je mislila.

Mudilo se jim je že, zato so se poslovili. Stric jih je srečno pripeljal domov. Prikolico je postavil pod kozolec. Pepi in Rezi sta šla hraniti živali, Kata pa jima je pomagala. Ves čas so se smejali stari vaščanki in njeni trditvi. Smejali so se tudi drugi dan, ko so raztovarjali korenje in verjamem, da se smejijo še danes, ko se tega spomnijo.

Tanja Košar

Obiralec češenj

Konec šolskega leta je čas, ko so pri nas zrele češnje. Gospa žena mi porine v roke manjšo pleteno košaro in pravi: »Soseda Marija je rekla, da pridi s košaro in boš nabral nekaj češenj.« Soseda sta res čez osemdeset, precej čez težo, ki velja za idealno in gotovo ne plezata več po drevesih. Jaz pa sem dvajset let mlajši, v polni telesni pripravljenosti, plezam po hribih in drevesih, grem tudi na streho, kadar je treba, pa še za pogledat sem čisto v redu.

Njihova češnja je res velika, ogledam si jo od doma in se odpravim na obisk. Marija me od daleč pozdravi, Jože pa že pristavlja lestev ob obilno deblo razvejanega drevesa. Deblo je široko in visoko, na njem so štirje goli, debeli poganjki obrnjeni vsak k sebi. Precej proti vrhu se začnejo najprej debele veje, nato pa vedno tanjše.

Vrh češnje sega prav proti nebu in se šibi od zrelih plodov. Prav mamljivo se maje v popoldanskem vetriču in me kar kliče k sebi. Grem, plezam, nabiram rdeče plodove, nekaj najlepših si natlačim v usta, nasploh uživam v guganju drevesa in nabere polno košarico.

»Evo, ne gre več, mi že dol padajo. Dajte mi drugo košaro, da vam jih še nabere.«

»Ne,« pravi Marija, »to je za vas. Tvoja je rekla, da jih pridi nabrat, ker jih ima zelo rada.«

»Oh, za naju!« si mislim in rečem ponižno: »Potem pa jih ne bi nabral toliko.«

»Je že prav. Nama jih nabere nečak, ki bo vsak čas tu,« pristavi Jože.

Res, po enem kozarčku domačega vina se pripelje zelen avto. Iz njega stopita nečak in njegova. Vsaj mislim, da je, ker sta skupaj in oba nekje mojih let. Tudi moje velikosti, le da nosita dosti večje breme telesa kot jaz. Ženska že od daleč nekaj govori, kar si nisem prav dobro zapomnil, saj ni šlo na moj račun. Tudi ogledal si je nisem prav natančno, saj je vendar njegova. Moški pa z drobnimi koraki stopiclja proti nam s košaro v roki in se prijazno smehlja. Ta, da bo splezal na to češnjo in nabiral njene plodove? Rad bi ga videl. V telesu precej obilnega starčka počiva mestni dobrovoljček, vajen uživati vsega ponujenega, prepustiti skrbi svoji družici in prikimati vsaki njeni pripombi. Kake četrt pleše si je pokrtil z naprej počesanimi sivorjavimi lasmi. Njegove, nekoč lepe, modre oči so se igrale na sosedovih postavah, ju prijazno božale, mene pa spraševale, kdo sem. Okrogla, rdeča lica so skrivala majhno okroglo brado, kot bi mu kdo prilepil ping-pong žogico na konec obraza. Tudi njegov vrat in podbradek nista skrivala nekaj zadnjih let uživanja v naslonjaču pred televizorjem ob vrečki arašidov. Nekdaj mišičasto telo se je skrivalo v plasteh maščobnih oblog, ki so se pozibavale v

popoldanskem soncu, ena njegova noga pa je bila debela kot moji dve.

Vstal sem in odrinil stol proti robu mize, da bi napravil prostor za gosta. »Kar sedite, kar!« je glasno pripomnila gostja, »Lojze bo šel kar gor.« Res, Lojze se je spravil na lestev. Potem se je vse odvijalo hitro. Moj pogled je begal od Lojza, ki je lezel po lestvi, mimo gostje, ki je pripovedovala družinske zadeve, do mojih dveh sosedov, ki sta prav vse potrpežljivo poslušala in pomenljivo kimala.

»Lojze, pazi, da ne boš padel!« je gostja med pripovedovanjem zaklicala svojemu možu. »Ne tako visoko! Glej, kje si. Padel boš!« in še nekaj, kar si nisem zapomnil. Jaz že ne, zapomnil pa si je sam peklenšček, ki nikoli ne počiva. Naenkrat se je zaslišalo zamolklo drsenje tenisk po drevesu, pritajeni »oh«, tresk košare, ki je padla na travo in jezni: »Saj sem ti rekla, ti pa nikoli ne poslušaj! Saj si boš še kaj naredil!« Spreletel me je srh, češnja je precej visoka, Lojze pa tudi bolj podoben tjulnju kot ptiču. Stekel sem pod drevo in imel sem kaj videti. Lojze se je z rokami in nogami z vso silo držal na spodnji strani enega od štirih debel drevesa in se mrzlično skušal prebiti na zgornjo stran. Z mojimi tihimi, pozitivnimi željami in ženinimi vročimi nasveti mu je čez čas tudi uspelo. Ali bi ga ujel v letu? Kje pa, zmečkal bi oba pod svojo težo. Lojze se je namestil v naročje štirih razvejanih debelih začetnih vej in tam obtičal kot v gnezdu, tik pred lestvijo. Gostja je med nešteti nasveti za vsako in splošno rabo pobrala košaro, v kateri je bilo nekaj češenj in jo odnesla na mizo med steklenico in kozarce. Splezal sem po lestvi in zagledal osebo, blede kot marmorni kip. Na čelu je imel nešteto kapljic znoja, po licih pa sta se mu kazali dve debeli sledi znojnih kapelj. Na levem licu se je z blede podlage kazala rdečica, sled obupnega zaviranja po debelu navzdol, mogoče strastnega objema drevesne skorje, ali pa si je z njim pomagal na zgornjo stran. Sedel je v križišču češnjevih vej, kot doma v naslonjaču in srepro gledal predse. Pogledal me je in brez vprašanja odgovoril: »Dobro sem. Počakajte še malo, da pridem k sebi.«

Jaz pa si mislim, da ni slepo verjeti niti svoji najdražji. Tudi takrat ne, ko deli take nasvete, ki se potem prav radi uresničijo. Šel sem z drevesa, se pridružil družini za mizo in ponudil del mojih češenj. Nisem mogel verjeti. Gostja jih sploh ni marala.

Miran Jenko

Prvi in zadnji valček s teboj

Vse dokler se je v tvoji moderni spalnici
prelivala tiha melodija english valcerja,
ljubezen se bleščala okoli najinih teles,
vedel sem, da je to prvi, a ne zadnji ples.

Vzdušje je bilo sanjsko in oči so gorele,
najine vroče ustnice so bile žejne, lačne,
nosila naju pravljica ljubezenska je moč,
a, žal, pred vrati je že čakala hladna noč.

Romantični english valcer bil je tišji,
nekako se je občutilo, da prihaja zima,
vroče roke so samo trenutek tople bile,
potem sem opazil, da so tiho se hladile.

Vse se ustavilo, romantike ni bilo več,
poslovala sva se z nežnim božanjem las,
potem si odsotno dolgo, dolgo gledala.
Preden si zaprla vrata, si še pomahala.

Naslednji dan si samo hladno povedala,
da je najine romantične pravljice konec,
na kraj prvega srečanja dal sem par sveč,
od usodne noči nikoli te nisem videl več.

Josip Fabina

Moška, abrahamova - zrela leta

Janez vriska,
vabi na zabavo,
se veseli obiska
abrahama s sivo glavo.

Tone prav tako
v goste vabi vsepočez,
raztegnil je harmoniko,
vse povabil je na ples.

Tine s sivo glavo
abrahama tiho se sramuje,
saj to ni tisto pravo,
da z abrahamom se rokuje.

Ob mizi veselja
se debata razplamti,
Janez vstane
in ponosno govori:

»Abraham me je osrečil,

ženkico mi dodelil,
ob zibki novi sem zavriskal,
saj sinka svojga sem dobil!«

Tone je dobil pečat:
tudi njemu se smeji,
zdaj dedek je brkat,
čeprav prav mlad več ni.

Tine bolj od strani gleda,
se nehal je smejati.
Saj to je prava zmeda,
mladga deda- si omislila je mati.

Albina Sonja Štraus

ŽIVLJENJE JE KRIŽANKA

Križarimo

N
A
V
P
I
Č
N
O

in V O D O R A V N O.

Ni vedno enostavno.

A če najdeš še druge smeri

O
N
V
E
Š
O
p
LEVO

in DESNO (a ne v politiki),
je lahko življenje manj stresno.

Danijela Zupan

PERNATA KAČA

Med odpadlimi listi
in mahov konic,
čez blato, grmovja,
gre neviden možic,
v senci se skriva,
v žarku živi,
oblak ga požira
v megli žari.

Luna je polna, zašajna oči,
se v pernato kačo možic prelevi,
dolgi nje rep po nebu vihti,
pernata kača si v meni zdaj ti.

Po skrivnih prevojih polziš mi možganskih,
se skrivaš in iščeš sled misli vseh lanskih,
ližeš z jezikom uma širjave,
zradiraš osebnosti zdrave pojave,
zapuščaš neizbežne mi sebe sledi,
ko z repom pomahaš, spominov več ni.

Mladen Babič

ČE BI ZVEZDE LAHKO

Zvon je umolknil,
živelj že spi,
le jaz še ne morem,
v zvezde upiram oči.

Za tesno zaprta vrata srca,
fantič s planin ključ njih ima.
A on tega žal še ne ve,
da je edini, ki ljubiti me sme.

Oh, če bi zvezde lahko govorile,
če bi lahko z neba sestopile,
bi svojo ljubezen v najsvetlejšo od njih položila,
da vsak večer tam nad gorámi
močno bi svetila.

Zvezde žareče in rumene nemo sijejo v noč,
milo jih prosim nocoj za pomoč,
naj one mu za ljubáv povedó,
saj meni besede iz ust gredo težkó.

Nataša Car

Zeleno-beli ples

Od nekdanj lepé so Belokranjke slovele,
med njimi so Anki oči najbolj žarele.
Njeno kito najlepše krasil je modri lan,
črne pramene sta zavidala še krokar in vran.
To dekle bilo je spretno povsod, ne le v kuh'n'i.
Kaj godilo se je, mi zdajle prisluhni.

Pozen april je že bil, ko Jurij, zeleni mož,
je čez Vahto na sončno stran Gorjancev zavil.
Bili ob njem so še drugi fantiči,
vsem dopadle so se bele breze in nizki griči.
So ob prihodu od domačinov čuli: »Hojte, le hojte na kres!
Zraven zgodil se bo res velik ples.«

Po enem tednu so ga dočakali,
se gori na Veselici z mnogimi ob ognju zbrali.
Kot ptica je zapela frulica,
njen odmev sta slišali daljna vas in ulica.
Rajanju se je vsak pridružil rad,
takega veselja ni gostil za vigred niti grad.

So mladi okrog plamenov kólo sklenili,
da bi plesne korake z radovednimi tujci delili.
Gledajoč njih Jurij začudeno vpraša: »A se folku rola?«
Pa dobi odgovor: »Nikakor ne, to je cenjena folklor.«
Takrat prvič ugleda njen žareči obraz,
bilo je, kot da se je za vedno ustavil čas.

V beli obleki z lahkotnim korakom je druga dekleta vodila,
bila je kot muza, boginja, prava plesna vila.
Mladenič za pogum ni potreboval pijače,
namesto tega je raje pojedel še en kos okusne pogače.
Nato pristopi do nje, zadržano, a hrepeneče,

jo gleda v ustne, bile so kot metliška črnina rdeče.

Za trenutek še Koupa preneha teči,
da bi slišala junaka krasotici to reči:

»Rad držal rokó bi in tvoj desni bok. Mi dovoliš?«
»Prاف. Že čakala sem, da me povabiš v plesni okoliš.«
Zeleni Jurij in Lepa Anka sta stopila na travnati pod,
déco in starše prevzela kot pisani pav ter beli labod.

Pod drobci isker sta se bosih nog vrtela,
ko sta boben in tamburica hitreje zapela.
Tam iz vrtače so slišali še volkulje glas,
bil je to ravno polne lune čas.
Posebno energijo je oddajal njun ples,
kot da se duši poznata že tisoč let – res, čisto zares.

S pogledom sta si povedala vse brez besed,
tudi to, da si namenita ljubezni obred.
Ko ura je polnoč pri Treh farah odbila,
stran od plesa in vseh prič sta v temo skrenila.
Ju narava je skrila v varen objem,
ko on ji dejal je: »S teboj v Novi Svet grem.«

In sta odjezdila v prostrani gozd šumeč,
stopinje pustila, kjer poje Divji potok žuboreč.
Na nikogaršnji zemlji sta v polnosti zaživela,
ptice in drevje za vsakdanjo družbo imela.
Še danes duh njune divje svobode živi,
če le dovoliš, ga lahko občutiš tudi ti.

Simona Laknar Strahinić

Živeli so Joža i Mare

Živeli so Joža i Mare, on je bil naglušn, ona pa slabovidna. I to je bilo baš dobro. Ako je Mare poslala Jožo v rit, on ni čul, ako je Joža pljunil na tla, ona ni vidla.

I tako so lepo složno živeli i delali.

Največ dela so imeli v trču od proleča do jeseni.

Ako si pital: »Mare, kam greš?«

»Vinji vrh.«

Ako si pital: «Mare, ke si bila?»

»A v Vinjem vrhu!«

Tako so šli Joža i Mare rano v proleču v Vinji vrh, on da bo kolje stavil, ona da bo za njim vezala. Jože je šlo delo bolj slabo od rok. Pa si misli Mare, zakaj mu ne bi malo pomagala. Zela je kolc, pika Mare, pika, a sakipot zapika v drugo mesto.

Nazadnje se obrni k Jože i veli:

»Joža, mene neče stat!«

Joža pa čisto hladnokrvno:

»Saj neče niti mene!«

Kaj se sda dusate in smejete. To bože, stara ženska pa tako grdo govori.

Ja nisem rekla to, kaj vi mislite.

Jože ni tel kolc stat i nič drugo. Saki, ki je kda kolje stavil, zna o čem je govora. Bome mladi ne znajo, oni bi samo ful, kul, i na IZI.

Terezija Lovrin

O času, ki mineva

Oj ta čas, kako beži,
ni dobro, da se zamudi,
če za njim gledamo nazaj,
ostane velik primanjkljaj.

Bolj imamo v spominu pretekli čas,
vse je bilo bolj prisrčno, se zdi.
Ljudje povezani, solidarni, prijazni,
svoj čas je imela tudi sleherna vas.

Mladini se čas prepočasi vrti,
radi bi čez noč primerno stari bili.
Prekmalu gredo skozi čas,
skromni spomini ostajajo ali pa strah.

Res je bilo lepše včasih, rečemo,
malo več časa in veselja je bilo.
Tistega pravega, poštenega,
tudi ljubezen je bila nekaj svetega.

Pustimo čas, ki je minil,
sedanji naj bi bil bolj spremenljiv.
Želimo si boljšega vzdušja med ljudmi,
da bi kdaj tudi malega človeka slišali.

Tilka Gorenc

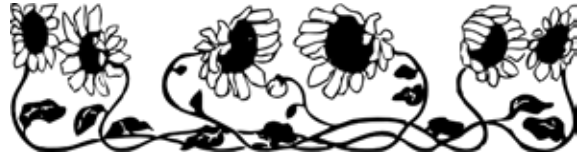
LJUBEZEN

Kaj je sploh to? Ljubezen. Je to objem, stisk roke, poljub? Kakšna je ljubezen danes in kakšna je bila pred sto leti? Ljubezni ne moremo definirati. Vsak jo doživlja na svoj način in jo izraža po svoje. Danes je izražanje čustev veliko bolj intenzivno, kot je bilo nekoč. Pa tudi ljubezen hitreje usahne. Spomnim se pripovedovanja stare mame. Takrat je bila ljubezen za večno. Če je to sploh bila ljubezen.

Od kar pomnim, je za nas otroke skrbela stara mama. Starši so imeli delo na kmetiji, stari starši pa so skrbeli za otroke, kure in kuhinjo. Tako je bilo v večini na podeželju. Jaz sem se zelo rada družila s staro mamo, saj je znala pripovedovati zelo zanimive zgodbe. Nekaj resničnih, iz svojega življenja, pa tudi veliko pravljič je poznala. Doma je bila v Globodolu, v mirnopoški fari. Rada je govorila o tej dolini in še v starosti jo je pogrešala. Ovdovela je takoj po drugi svetovni vojni. O možu ni veliko govorila. Raje je razlagala o svojih bratih, sestri, o svojih otrocih, le o možu ne. Če je bila kdaj zaljubljena ali če je čutila do moža vsaj malo ljubezni, tega nisem nikoli izvedela. Moj stari oče je bil vdovec. Zelo mlad se je poročil in takoj po poroki odšel v Ameriko na delo. Dom je bil potreben popravila, denarja pa ni bilo. Medtem, ko je bil z doma, se mu je rodil sin. Njegova žena je kmalu po porodu umrla. Moral se je vrniti, da je poskrbel za sinčka in kmetijo. Pot je bila dolga in potniki na ladji so si krajšali čas z pogovorom. Razlagal je, kakšna nesreča ga je doletela doma in da se vrača domov prej, kot je mislil. Naslednji dan je stopil k njemu mlad fant. Vprašal ga je, če si bo poiskal drugo ženo. Ponudil mu je svojo sestro. Dogovorila sta se, da bo stari oče prišel na obisk takoj po vrnitvi domov. Že na prvem srečanju so se dogovorili za poroko in doto. Naslednjo nedeljo so bili oklici in čez dva tedna poroka. Dom je potreboval gospodinjno, otrok mamo, vdovec ženo. Vse so se dogovorili starši, nobeden ni vprašal neveste, če je zadovoljna z izbranim možem. O zaljubljenosti in ljubezni se v tistih časih ni govorilo. Važno je bilo, da je imel ženin dom, nekaj zemlje, če je bila v hlevu krava, pa je bila sploh v redu ženitev.

Zdaj razumem staro mamo, zakaj ni rada govorila o svojem možu. V zakonu ni bilo ljubezni. Objemov, poljubov in nežnosti niso poznali. Bila je bitka za preživetje. Vsake dve leti se je rodil otrok, ki ga je bilo treba obleči in nahraniti. Prve objeme je verjetno dobila od nas, vnukov. Imela nas je neskončno rada. Vse priboljške, ki jih je dobila v starosti od svojih otrok, je delila z nami. S svojo ljubeznijo in dobroto je nam, vnukom, zelo polepšala otroštvo. V starosti je dobila in delila veliko ljubezni. Ljubezni vnukov.

Ivanka Jevnikar

ČAKANJE PRAVE BESEDE

Koraki se pretakajo v poletje,
ko si uglasim strune in zadiham v svež akord.
Ne bom več plašila podob,
ob pravem času se bodo zlahka prelile v črke.
V nočni tišini bom legla v temino trate
in pustila, da njen šepet sprosti
napetostna polja minulih luninih men.
Nisem še tam.
Podobe še naprej lebdijo okoli mene
in jaz jih z dotikom spreminjam v nič.

Nina Grahek

AVTOMANIFEST

Odločila sem se, da sem si vseč.
Pet kilogramov preveč,
koža izgublja čvrstost,
občasna trma,
pogojena v kljubovanju razumskim silnicam časa,
prilagodljivost, posledica trenutka otroštva.
Všeč sem si,
ko se posmehnem lastnim zadržkom,
všeč, ko me vse manj briga,
kdo sem za druge.
Stopim na moker balkon
in pustim, da dež pronica v mokra stopala.
Ležem v travo in se nasmiham
soncu, oblakom in pticam.
Objamem, poljubim, se smejim na ves glas.
Krivi zobje gor ali dol!
Odločila sem se, da ne bom čakala na penzijo.
Všeč sem si že zdaj.

Nina Grahek

Simfonija pomladi

Na brsteča polja neslišno stopa pomlad.
Zemlja diši,
v njenem toplu naročju seme kali.
Med ozelenelimi travniki veje nemir.
Gozd v lahni sapici vzdrhti,
v krošnji drevesa gnezdi ptica.
Vse se prebuja.
Nihče več ne ustavi
vznesenega zaljubljenega srca.
Simfonijo pomladi narava igra
in razgrinja razprto cvetje
v svetlobo mladega jutra.
Sonce vse bolj prijazno sije.
Novo življenje vstaja
iz temine zimskih noči.

Marija Bajt

Ne zmorem več!

Zjutraj se zbudi,
zazre se mi v oči,
zaspano govori,
ugiba, kje leži.

Zgubano telo
močno več ne bo.
Želi si več moči,
ki v meni jo dobi.

»Zakaj me to boli?«
sprahuje se vse dni,
komaj še živi,
zdravje jo pesti.

Od nege, pomoči,
se zdravje ji krepi,
kaj drugim se godi,
ji dneve popestri.

Izčrpana zelo
sprahujem se samo,
kdaj življenje moje
spet moje bo.

Danes živim za njo,
utrujena zelo.
Popkovernica sedaj
zarašča se nazaj.

Nikamor več ne grem.
Nikamor več ne smem.
Skrbim samo za njo.
Ne zmorem več tako!

Irena Mali

Izbor besedil literarnega natečaja

Izdala:
JSKD OI Črnomelj in Knjižnica Črnomelj

Izbor besedil: Stanka Hrastelj

Oblikovanje: Gorazd Petrovič
Tisk: Print 1A

Naklada: 150

Črnomelj, november 2022

Izid knjižice je omogočila Občina Črnomelj.

Mirana Jarca 20, 8340 Črnomelj, ☎ 07/30 61 190
☎ 07/30 61 191 ☎ oi.crnatelj@jskd.si

Ulica Otona Župančiča 7
8340, ČRNOMELJ
Telefon: 07/ 30 51 364
knjiznicacr@crn.sik.si

